

Har Malmökommissionen gjort några avtryck i Malmö stad?

Anna Balkfors, Eva Renhammar

Anna Balkfors, utvecklingsstrateg stadskontoret Malmö stad och doktorand Malmö högskola.

E-post: anna.balkfors@malmö.se.

Eva Renhammar, koordinatör för ett socialt hållbart Malmö, stadskontoret Malmö stad.

E-post: eva.renhammar@malmö.se.

I mars 2013 avslutade Kommission för ett socialt hållbart Malmö sitt uppdrag att åt Malmö stad föreslå strategier för att minska ojämlikhet i hälsa och lämnade ifrån sig slutrapporten Malmöns väg mot en hållbar framtid – Hälsa, välfärd och rättvisa. Rapportens slutsatser och rekommendationer har fått genomslag i den kommunala organisationen. Majoriteten av kommissionens 72 rekommendationer är hanterade och omsätts. Processutvärderingar vittnar om en förskjutning i organisationen där jämlik hälsa och social hållbarhet nu i större utsträckning präglar organisationen. Mycket beroende på att frågorna prioriteras politiskt och att arbetet bedrivs på ett interaktivt sätt. Samtidigt finns utmaningar dels avseende att följa upp huruvida ojämlikheten i hälsa förändrats och dels att kunna värdera effekter av de insatser som görs. Vidare saknas en måluppföljningsstruktur för kommissionens rekommendationer. Dessa utmaningar är uppdrag som det nu finns politiska beslut om att hantera framöver.

In March 2013, the Commission for a socially sustainable Malmö finalized its task to suggest action to reduce health inequalities with the report Malmö's path towards a sustainable future, health, welfare and justice. The report's findings and recommendations have had an impact in the municipal organization. The majority of the Commission's 72 recommendations are handled within the municipal organization. Two process evaluations indicate a mind shift, where health equity and social sustainability are increasingly characterizes within the organization. Much depends on political priority and an interactive policy set up to include stakeholders in the process. There are challenges, both in respect to monitor whether health inequalities change and to evaluate effects of the efforts. Furthermore, there is a lack of a monitoring system towards goals. These challenges are now assignments decided by the executive board to explore and develop further.

Bakgrund

Först ut i Sverige med en så kallad lokal Marmotkommission var Malmö stad, där kommunstyrelsen valde att år 2010 besluta om att tillsätta en politiskt oberoende kommission; Kommission för ett socialt hållbart Malmö (Malmökommissionen). Uppdraget var att föreslå åtgärder för att minska den ojämlika hälsan i Malmö genom att göra de sociala bestämningsfaktorerna för hälsa mer jämlika. Kommissionen avslutade sitt uppdrag 2013 med en slutrapport; *Malmöns väg mot en hållbar framtid, hälsa, välfärd och rättvisa* (Malmö stad, 2013). Rapporten baseras på 32 vetenskapliga underlagsrapporter med analyser om hälsans fördelning, orsakssamband, samt rekommendationer. Förslagsdelen omfattar två övergripande rekommendationer; Etablera en social investeringspolitik som kan utjämna skillnaderna i levnadsvillkor och göra samhällssystem mer jämlika samt att förändra arbetssätt och metoder genom att skapa kunskapsallianser och demokratiserad styrning. Vidare omfattar rapporten 24 mål och 72 åtgärder som prioriterats inom sex områden; barn och ungas vardagsvillkor, boendemiljö och stadsplanering, utbildning, inkomst och arbete, hälso- och sjukvård och förändrade processer för socialt hållbar utveckling, vilket omfattar organisering, styrning och ledning. För vidare läsning se Socialmedicinsk tidskrift; Malmö visar vägen (2014). Malmökommissionens arbete präglades av vetenskaplig förankring och en kontinuerlig dialog med aktörer både inom och utanför

den kommunala organisationen.

Vad har då hänt efter Malmökommissionen avslutat sitt uppdrag 2013 och kan man se några resultat och effekter av kommissionens arbete?

Från kommission till utvecklingsarbete

Efter att Malmökommissionen lämnat sin slutrapport valde kommunstyrelsen att skicka ut rapporten på remiss tillsammans med ett antal frågeställningar. Bredden på rapporten förutsatte synpunkter från en rad verksamheter och organisationer och sammantaget inbjöds 120 remissinstanser att lämna synpunkter på rapporten. En ovanligt lång remisstid på 6 månader avsattes och under tiden inbjöds remissinstanserna till seminarier och diskussioner för fördjupning av innehållet. Sammantaget svarade ett 70 tal aktörer. Nationella, så som Statens folkhälsoinstitut, Fryshuset, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen samt akademi, alla politiska partier och fackförbund, lokala föreningar och kommunala förvaltningar. Parallellt tillsattes en analysgrupp med representanter från olika avdelningar på stadskontoret med expertis i olika sakfrågor. Analysgruppen bistod i dialogen att bearbeta remissvaren. Syftet med arbetsformen var att tillvarata kompetenser inom olika verksamhetsområden i Malmö stad, samt att skapa bred delaktighet och förankring kring hur det fortsatta arbetet skulle hanteras.

Remissvaren utmynnade i beslut som fattades av kommunstyrelsen om *Det fortsatta arbetet för ett socialt*

hållbart Malmö (Malmö stad, 2014). Kommunstyrelsen anmodade samtliga nämnder och bolagsstyrelser att beakta Malmökommissionens slutrapport och underlagsrapporter samt att ställa sig bakom kommissionens två övergripande rekommendationer. De 24 föreslagna målen behandlades inte med hänvisning till en process med översyn av de politiska målen för staden. Målen skulle i stället inkluderas i översynen, vilket i senare utvärderingar visade sig inte fungera fullt ut (Malmö stad, 2016a). Remissvaren visade bland annat på att en del av kommissionens rekommendationer redan fanns som pågående arbete i organisationen. Av de 72 rekommendationerna definierades 35 som redan pågående uppdrag och för dessa tydliggjordes ansvaret och hur arbetet skulle följas upp. Ett antal rekommendationer utmynnade i särskilda utredningsuppdrag som fördelades mellan nämnder och bolag. Dessa 32 uppdrag föregicks av utredningsdirektiv som beskrev uppdraget och förutsättningar, dels utgående från Malmökommissionens rekommendationer och dels utgående från inspel som kommit från remissvaren.

I beslutet från kommunstyrelsen fick förvaltnings- och bolagschefer ett stor ansvar i att ta vid för att omsätta Malmökommissionens rekommendationer och de olika uppdragen som beslutats. Som stöd i arbetet inrättades en styr- och ledningsgrupp, ledd av stadsdirektören med representation från olika förvaltningar. Stadskontoret fick i uppdrag att koordinera det fortsatta utvecklingsarbetet, vilket innebar att stötta utredningsledare

för de olika uppdragen, kompetensutveckla och kommunicera arbetet både inom och utanför organisationen, samt att årligen återkomma till kommunstyrelsen med en rapport om hur arbetet fortskrider. Utgångspunkter för organisationen var nu att se det fortsatta arbetet som en del av det ordinarie utvecklingsarbetet.

Har Malmökommissionens arbete gett några resultat?

Det är för tidigt att bedöma effekter på hälsoutfall, däremot har uppföljningar gjorts av processen. Den första uppföljningen genomfördes år 2015 av de insatser som gjorts under 2014. Uppföljningen bestod av två delar. Dels en uppföljning av status för de utredningsuppdrag som nämnderna hade fått sig tilldelade och dels intervjuades samtliga förvaltnings- och bolagschefer med fokus på hur verksamheterna tagit till sig arbetet med utgångspunkt från de två övergripande rekommendationerna gällande socialt investeringsperspektiv och demokratiserad styrning med kunskapsallianser.

Intervjuerna samt uppföljningen av status avseende nya utredningsuppdrag och pågående utvecklingsarbete baserat på Malmökommissionens rekommendationer sammanställdes i en rapport som hanterats av kommunstyrelsen (Malmö stad, 2015). Uppdraget, ansvarig nämnd, samt status definierades utifrån tre nivåer illustrerade som trafikljus; grönt ljus innebar att arbetet var på god väg eller avslutats. Gult indikerade att arbetet påbörjats, men med vissa hinder eller fördröj-

ningar. Rött ljus markerade att arbetet avstannat eller inte påbörjats.

I denna första uppföljning framkom att majoriteten av utredningsuppdragen påbörjats, men inte slutförts (ibid. 2015). Detta uppföljningssystem hade sina begränsningar då de endast värderade status på uppdragen, utan att kunna utläsa något om resultat eller effekt. Ett exempel är från ett uppdrag tilldelat Stadsbyggnadsnämnden; *Fortsätt utvecklingsarbetet för att minska bostadsbristen och bygga fler bostäder till rimliga priser*. Detta markerades som grönt med motiveringen att uppdraget är den del av bostadsförsörjningens löpande arbete. Huruvida arbetet intensifierats och med vilket resultat framgick inte.

I intervjuerna framkom en viss perspektivförskjutning med beskrivningar som att man nu tydligare såg sin del i en helhet av utveckling av staden. Som en förvaltningsdirektör uttryckte det; *"Vi har tidigare byggt bostäder, torg och skolor. Nu bygger vi en stad, ett samhälle"*. Det fanns dock variationer i insikt och engagemang. En rad förvaltningsarbetare beskrev att kommissionens rekommendationer gett skjuts till ett arbete de redan bedrev och som de ansåg ligga nära deras kärnverksamhet. Andra menade att de startat en rad processer som tidigare var mer osynliga och lägre prioriterade. Ytterligare några få, främst bland de kommunala bolagen, menade att de fram tills nu knappast alls resonerat kring social hållbarhet som ett inslag i sin verksamhet. Vad som framträdde tydligt var att frågorna nu fanns på dagordningen inom alla politikområden på ett annat sätt än tidigare, vad som skulle kunna de-

finieras som en "health in all policy".

Utmaningar som nämndes för det fortsatta arbetet var bland annat att kunna omsätta kommunens arbete kring modeller för samhällsekonomiska beräkningar i praktiska rekommendationer. Det rådde också enighet om behovet av att nya samverkansformer till exempel i form av kunskaps- och forskningscirkclar. Man tryckte också på behovet av att se helheten i Malmö stad och behovet av en "kappa" och ett gemensamt mål, en vision som visar vart staden var på väg.

När det gällde det politiska engagemanget var det tydligt genom skrivningen i inledningen av kommunfullmäktiges budget för både 2015 och 2016.

*-Med avstamp i Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö ska staden arbeta vidare med sociala investeringar och bygga nya kunskapsallianser.....""*Malmö stads verksamheter ska beakta rekommendationerna och förslagen från Malmökommissionen. Detta för att öka kunskapen om hur de bakomliggande faktorerna som påverkar hållbarhet och ökad jämlikhet i hälsa ska kunna påverkas genom ändrade arbetsätt, sociala investeringar och verksamhetsutveckling...". (Malmö stad 2014, Malmö stad 2015).

Resultat av 2016 års uppföljning

Uppföljningen av 2015 års arbete presenterades för kommunstyrelsen i april 2016 (Malmö stad, 2016a). Denna genomfördes på samma sätt avseende utredningsuppdragen som beskrivits ovan. Under 2015 sjösat-

tes ett nytt styr- och ledningssystem för staden som bland annat innebar att gå från 27 till 9 målområden. Tanken var att Malmökommissionens 24 mål skulle inkluderas i det nya styr och ledningssystemet och en uppföljningsstruktur kopplat till detta. När det gäller kopplingen till Malmökommissionen kan konstateras att av kommunfullmäktiges 9 målområden överensstämmer flera med de prioriterade områden som Malmökommissionens 72 åtgärdsförslag är sorterade under, men någon medveten strategi för att följa upp dessa mål med koppling till Kommissionens rekommendationer kom inte till stånd. Därför fokuserades 2015 års uppföljning på en analys av nämndernas och bolagens årsanalyser, som utgår från de fastställda nio målområdena, med syfte att undersöka i vilken utsträckning Malmökommissionens rekommendationer efterlevts. Utgångspunkten för uppföljningen var dels att undersöka i vilken utsträckning de två övergripande rekommendationerna återspeglas i årsanalyserna och dels om det skett någon form av förflyttning, med en

ökad fokusering på social hållbarhet/jämlig hälsa.

Årsanalyserna hämtades från Malmö stads dokumenthanteringssystem Stratsys och omfattar samtliga nämnder.

Då de övergripande rekommendationerna inte explicit fanns med som målområden eller mål kodades texterna utifrån ett antal begrepp som kan inrymmas i de tre olika teman som dels omfattas av Malmökommissionens två övergripande rekommendationer och dels huruvida det skett någon förflyttning i organisationen.

Analysen gjordes som en kvantitativ och en kvalitativ innehållsanalys av alla nämnders årsanalyser, sammantaget 21 nämnder. En kvantitativ innehållsanalys bygger på antagandet att mängden eller förekomsten av utvalda begrepp säger något om ”styrkan” i budskapet (Krippendorff, 2004). För den kvantitativa delen kvantifierades olika enheter/eller teman för att mäta omfattning av begrepp. För analysen användes textberarbeitungsprogrammet NVivo. I tabell 1 framgår hur orden kodats i NVivo dels som enstaka

Tabell 1. Kodning för textanalys av årsanalyser, Malmö stad 2015.

Teman	Ord som kodats
En investeringspolitik som kan göra samhällsystemen mer jämlika	sociala investeringar, socioekonomiska grunder, främjande, förebyggande, socioekonomisk...
Förändra arbetssätt och metoder genom att skapa kunskapsallianser och demokratiserad styrning.	kunskapsallians, partnerskap, dialog, delaktighet, brukare, demokrati, medborgar..., partnerskap, samarbete, samverka..., näringsliv, civilsamhälle, arbetsförmedlingen, försäkringskassan, högskola, universitet, forskning, föreningsliv
Förflyttning; Huruvida man refererar till Malmökommissionen, ett fortsatt arbete för ett socialt hållbart Malmö, hälsa och/eller jämlikhet i hälsa.	Malmökommissionen, Kommission för ett socialt hållbart Malmö, hållbar utveckling, jämlik, jämlika villkor, hälso..., hälsa, kraftsamling, förskjutning, ojämlikhet i hälsa, jämlik hälsa
Övrigt	Jämställdhet...

ord och/eller som sammansatta meningar. Punkterna efter orden utgörs av trunkeringar.

Resultaten av den kvantitativa delen presenterades dels som frekvenstabeller som illustrerade förekomsten av valda ord för respektive årsanalys och dels som en illustration av vilka ord som är mest förekommande. Figur 1 illustrerar en sammanvägning av de mest förekommande orden i alla årsanalyser där storleken på ordet illustrerar frekvensen.

Gällande den kvalitativa ansatsen gjordes en genomläsning av årsanalyserna baserat på samma teman och kodning som för den kvantitativa delen med citat som illustration av slutsatser.

Uppföljningen vittnar om olika tolkningar av de övergripande rekommendationernas innebörd gällande social hållbarhet, demokratiserad styrning, kunskapsallianser och social investeringspolitik. Man beskriver olika insatser och strategier som kan kopplas till social hållbarhet även om man inte alltid använder själva begreppet social hållbarhet. Flertalet nämnder beskriver också att man har olika former av samarbeten, samverkan osv. Några använder begreppet kunskapsallianser. Men det framgår inte huruvida det lett till några effekter. Nedan ett antal citat hämtade ur uppföljningen.

-Områdesutveckling har under året startat och förstärkt kunskapsallianser tillsammans med olika parter inom civilsamhället, universitet och högskola, näringsliv och andra myndigheter. (Stads-

Figur 1. Mest förekommande ord i Malmö stads årsanalyser 2015.

områdesnämnd Innerstaden)
 Socialt investeringsperspektiv nämns knappast vid namn dock beskriver man på andra sätt hur man arbetat för att investera i tidiga insatser. Vidare ger några nämnder uttryck för att det är viktigt att inte bara erbjuda och tillhandahålla verksamheter, utbud osv. utan också att följa upp vem som tar del av detta. Några nämnder väljer att konkretisera hur man ser på vikten av att ta hänsyn till den socioekonomiska aspekten i arbetet, d.v.s. vem som tar del av de aktiviteter som erbjuds och i vilken utsträckning de når olika målgrupper:

-"Nämnden har för avsikt att följa upp effekterna av samverkansformerna och göra en analys av svårigheten att bedöma om resultaten av samverkan leder till god hälsa på lika villkor." (Sociala resursnämnden)

-Förvaltningen arbetar för att öka tillgången till kultur för socialt och ekonomiskt utsatta grupper samt personer i behov av stöd och omsorg. I detta arbete är det viktigt att undersöka vem det är som tar del av de aktiviteter som erbjuds och i vilken utsträckning nämndens insatser når olika målgrupper. (Kulturnämnden)

Graden av beskrivning av hur arbetet är kopplat till social hållbarhet varierar mycket mellan de olika nämnderna. Ett antal nämnder beskriver hur man strategiskt bedriver ett kvalitetsutvecklingsarbete med syfte att också nå likvärdighet på olika sätt.

-Arbetet med social hållbarhet och kom-

missionens åtgärdsförslag har till största del hanterats i den ordinarie verksamheten och har inte betraktats som särskilda uppdrag. Detta att kunna omvandla den breda ambitionen till ett praktiskt dagligt arbete ser nämnden som en nyckelfaktor för att få genomslag. (Servicenämnden)

-Förståelsen har ökat för vad som påverkar en socialt hållbar utveckling och vad kontoret idag redan bidrar med. (Tekniska nämnden)

Några nämnder uttrycker specifikt att man aktivt arbetat med Malmökommissionens slutsatser som bas och att samarbete och samverkan över organisatoriska gränser är en framgångsfaktor i arbetet.

-En planering för det framtida arbetet, gällande social hållbarhet, har initierats utifrån Malmökommissionens rekommendationer och en samordnare har tillsatts för arbetet med ett socialt hållbart Malmö, vilket har sin utgångspunkt i Malmöbornas hälsa."(Stadsområdesnämnd Väster)

Gällande uppföljning av utvecklingsarbete och utredningsuppdrag baserade på kommissionens rekommendationer rapporteras majoriteten (70 procent) som avklarade eller på god väg (grönmarkerade) och 28 procent som gulmarkerade, d.v.s. att arbetet påbörjats, men med vissa hinder eller fördröjningar. För tre uppdrag hade arbetet inte påbörjats (Malmö stad, 2016a).

Har det skett någon förändring avseende hälsans fördelning?

En central fråga är naturligtvis om det skett några förändringar gällande hälsoutfall. Det enkla svaret är att det är för tidigt att säga något om hälsoutfall. Kommissionens rekommendationer adresserar hälsans bestämningsfaktorer så som utbildning, arbete, arbetsmiljö, försörjning och boendeförhållande och dessa följs upp kontinuerligt. Det finns en antydning till att utbildningsnivåerna förbättrats i Malmö med fler som går ut grundskolan med behörighet och arbetslösheten minskar något, särskilt ungdomsarbetslösheten. Under våren 2016 utarbetades en hållbarhetsrapport med indikatorer för både ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet. För vuxna ser utvecklingen ut att gå åt rätt håll, men inte i samma utsträckning för barn. Den strukturella hemlösheten ökar, liksom barn i ekonomiskt utsatta hushåll (Malmö stad, 2016b).

En utmaning avseende uppföljning är att förhålla sig till omvärldsfaktorer som globalisering och migrationsprocesser. Under 2015 förändrades Malmös befolkningssammansättning som en effekt av flyktingsituationen i Europa. Malmö utgjorde en ankomst-kommun och under 2015 tog staden emot ett stort antal ensamkommande barn och asylsökande. När befolkningssammansättningen förändras av faktorer som migration påverkas också statistik så som behörighet till gymnasiet och arbetslöshet, vilket är en utmaning i uppföljningsarbetet.

Uppföljningarna som beskrivits

ovan har gjorts i form av processutvärderingar (Malmö stad 2015 & 2016b). Dessa visar att arbetet i stora drag nu är en del i kommunens ordinarie utvecklingsarbete. Det framgår att det skett en viss förflyttning i organisationen gällande hur nämnderna förhåller sig till social hållbarhet och att det finns på agendan på ett tydligare sätt än vad som framkom i uppföljningen 2015. Det gäller både de ”mjuka förvaltningarna” som arbetar med utbildning, sociala frågor, vård och omsorg och de ”hårda nämnderna” som Miljönämnden, Tekniska nämnden och Stadsbyggnadsnämnden. Det finns ett aktivt politiskt ägarskap och en tydlighet i förväntningar bland annat uttryckta i budgettexter. Samtidigt kvarstår flera utmaningar, bland annat system och kompetens för utvärdering och att få till en infrastruktur i det ordinarie uppföljnings- och utvärderingssystemet. Med anledning av dessa utmaningar har kommunstyrelsen gett stadskontoret i uppdrag att ta fram ett underlag för en tvärvetenskaplig, forskningsbaserad utvärdering av ”Det fortsatta arbetet för ett socialt hållbart Malmö”. Uppdraget omfattar både en utvärdering av processer och effekter. Vidare ska uppföljningen av rekommendationerna sprungna ur Malmökommissionen från och med 2017 ingå i Malmö stads ordinarie styr- och ledningssystem.

Diskussion

Utifrån processen som föregick tillsättandet av Malmökommissionen, erfarenheter från de två åren som kommissionen arbetat och de två

uppföljningarna som gjorts, kan ett antal slutsatser dras. För *det första* har den vetenskapliga förankringen som präglade kommissionens arbete med forskare i kommissionen, underlagsrapporter och rekommendationer med förankring i forskning haft betydelse för förslagets legitimitet. Det räcker dock inte för att omsätta i operativt förändringsarbete. Det förutsätts ett översättningsarbete och tydlig involvering från dem det berör. Forskning om implementering och policyutveckling visar tydligt på vikten av involvering av nyckelaktörer som en förutsättning för hållbart förändringsarbete (Buse et al., 2012 & Svensson, 2013). Den interaktiva processen som sedan följde med dialoger och seminarier tillsammans med och mellan remissinstanser, analysgrupper och kommunikationsstrategiskt arbete kom att utgöra dels en process för kollegialt lärande och dels en förutsättning för förändringsarbete.

För *det andra* är social hållbarhet ett begrepp som förefaller ha genererat uppslutning och ett engagemang från flera förvaltningar än de som traditionellt arbetar med sociala frågor och så även utanför den kommunala organisationen. Det är särskilt tydligt i uppslutningen från näringsliv och civilsamhälle. Däremot finns det en risk med att använda social hållbarhet och tappa kopplingen till jämlik hälsa. Dessutom är hållbarhets begreppet sammansatt med den miljömässiga och ekonomiska dimensionen. För att uppnå en mer jämlik hälsa krävs förändringar i alla tre dimensioner, inte minst de ekonomiska. Att enbart fokusera på social hållbarhet, utan att

inkludera de andra dimensionerna kan riskera att generera ett stuprörstänkande.

För *det tredje* innebär komplexiteten i en fråga som jämlik hälsa ett kontinuerligt, långsiktigt och tvärsektorielt arbete som förutsätter ett engagerat ledarskap från både politik och förvaltning under lång tid. Det är ett arbete som inte prioriterar sig själv. Att det politiska ägarskapet, som Svensson et al. (2013) trycker på som en förutsättning för hållbart förändringsarbete, är ytterst centralt och det vittnar Malmökommissionens arbete och det fortsatta arbetet om. För Malmö stads del gäller det nu att hålla i och fortsätta upprätthålla en hög ambitionsnivå, inte minst gällande uppföljning.

För *det fjärde* kan policyprocessen beskrivas som en "*health in all policy*" och det förutsätter andra angreppssätt än den linjära implementeringsprocessen från analys, policy och implementering till uppföljning. Det förutsätter en mer interaktiv process, där forskning/utvärdering involveras i utvecklingsarbetet. Implementeringsarbetet är en del av policyprocessen och förutsätter en aktiv interaktion med nyckelaktörer (Balkfors, 2014 och Ramböll, 2015). Ännu en utmaning avseende uppföljning är att kunna isolera insatser och dra slutsatser om effekter i en kontext där initiativ tas även utanför den egna organisationen, vilket det finns åtskilliga exempel på i Malmö (se t.ex. Balkfors i Lind et al.). I det uppdrag som nu föreligger från Kommunstyrelsen, att utarbeta en flervetenskaplig process- och effekt uppföljning, kommer modeller för att värdera *health in all policy* att undersökas.

tema

Utmaningen är nu att ta tillvara på det stora engagemang som finns. Det kräver mod och uthållighet och förutsätter förändrade arbetssätt och nya

kunskapsallianser men också valida uppföljningar. Avgörande är också ett fortsatt tydligt ledarskap från såväl politiskt som från tjänstemannahåll.

Referenser

- Balkfors, A. (2014). Malmökommissionens arbete från initiativ till slutrapport. *Socialmedicinsk tidskrift* 2014, 91(5).
- Buse, K., Mays, N., Walt, G (2012): *Making Health Policy*. Open University Press, Milton Keynes, United Kingdom.
- Diderichsen, F., Elling, C., & Gundersen-Little, I. (2015). *Tackling Health Inequalities Locally the Scandinavian Experience*. Copenhagen: University of Copenhagen.
- Krippendorff (2013) *Content Analysis - An Introduction to Its Methodology*, Third edition, Sage Publications, Inc.
- Lind, H., Mjörnell, K (red.) (2015): *Social hållbarhet med fokus på bostadsrenovering – en antologi*: Kapitel: Balkfors, A., Grander, M., Stenquist, B., (2015): *Social hållbar renovering med Malmö som exempel. Sustainable integrated renovation*. Respons Tryck, Borås.
- Malmö stad (2013): *Malmös väg mot en hållbar framtid. Hälsa, välfärd och rättvisa*. Kommission för ett socialt hållbart Malmö, Malmö stad.
- Malmö stad (2013): *Slutrapport från Kommission för ett socialt hållbart Malmö -Nu fråga om förslag på inriktning av det fortsatta arbetet för en socialt hållbar utveckling*. 5 Mars 2014 (STK-2013-145).
- Malmö stad (2014): *Det fortsatta arbetet för ett socialt hållbart Malmö Inriktning för Malmö stad från 2014*. Malmö stad.
- Malmö stad (2014): *Budget 2015 med plan för 2016-2017 – Malmö stad*.
- Malmö stad (2015): *Budget 2016 med plan för 2017-2021 – Malmö stad*.
- Malmö stad (2015): *Uppföljning av det fortsatta arbetet för ett socialt hållbart Malmö STK-2015-350*, Stadskontoret Malmö stad.
- Malmö stad (2016a): *Det fortsatta arbetet för ett socialt hållbart Malmö-Uppföljning av 2015 års verksamhet STK-2016-267*, Stadskontoret Malmö stad.
- Malmö stad (2016b): *Hållbarhetsrapport Malmö stad 2015*, Stadskontoret Malmö stad.
- Ramboll (2015): *Processutvärdering social hållbarhet och jämlik hälsa*. På uppdrag av Sveriges kommuner och landsting & Folkhälsomyndigheten.
- Socialmedicinsk tidskrift* (2014): *Temanummer; Malmökommissionen visar vägen*. SMT; Vol 91, Nr 5 (2014).
- Svensson, L., Brulin, G., Jansson, S., & Sjöberg-Forsberg, Karin. (2013). *Att fånga effekter av program och projekt*. Lund: Studentlitteratur.